

Prosper Mérimée
ARAFIN RUHLARI

Fransızca Aslından Çeviren: Alev Çamalan

ARAFIN RUHLARI

Cicero bir yerlerde, galiba “Tanrıların Doğası Üzerine” adlı eserinde birçok Zeus olduğunu söyler: Bir tanesi Girit’te, diğeri Olimpos’ta, bir diğeri bir yerlerde... Biraz ün salmış herhangi bir Yunan şehrinin mutlaka kendi Zeus’u vardır. Tüm bu Zeuslardan, diğeri benzerlerinin maceralarının atfedildiği tek bir Zeus meydana çıkmıştır. Bu Tanrı’ya ithaf edilen iyi talih inancının bolluğu ise bu şekilde açıklanabilir.

Aynı karışık durum, neredeyse Zeus’un ününe yaklaşmış Don Juan için de geçerlidir. Sadece Sevilla’nın bile kendine ait onlarca Don Juan’ı vardır. Başka birçok şehir de kendi hikâyesini koyar ortaya. Bir zamanlar tümü kendi maceraları ile bilinirdi, ancak zamanla hepsi birleşerek bilinen Don Juan’ı yarattı.

Yine de, dikkatle incelendiğinde hepsini ya da en azından ikisini birbirinden ayırmak kolaydır: Mesela, herkesin bildiği üzere bir taş heykel tarafından ele geçirilen Don Juan Tenorio; ya da hikâyesinin sonu tamamen farklı olan Don Juan de Marana. Hayat hikâyeleri aynı şekilde anlatılsa da sonlarıyla birbirinden ayrılırlar. Tıpkı seyircinin duyarlılığına bağlı olarak mutlu ya da

mutsuz son ile biten Ducis'in piyeslerinde olduğu gibi her zevke hitap eden bir son vardır.

Bu hikâyenin ya da bu iki hikâyenin doğruluğuna gelince, doğrulukları su götürmez bir gerçektir. En asil soya sahip ailelerinin şeceresini kirletmiş olan bu haylazların varlığından şüphe edecek olursanız Sevilla'nın taşralı vatanseverliğini gücendirmiş olursunuz. Şehre gelen yabancılara Don Juan Tenorio'nun evi gösterilir ve hiç kimse, hiçbir sanat dostu Charité Kilisesi'ni ziyaret etmeden Sevilla'dan ayrılmaz. Orada, alçakgönüllülüğü nedeniyle ya da aksini düşünmek isterseniz kibri nedeniyle, üzerinde "Burada dünyaya gelmiş en kötü adam yatıyor" yazan Marana Şövalyesi'nin mezar taşını görürsünüz. Hâlâ onun varlığından şüphe mi duyuyorsunuz?

Bu iki yapıyı gördükten sonra rehberiniz size hikâyeler anlatacak. Don Juan'ın katedralin Mağrip usulü kulesi boyunca uzanan Giralda'nın bronz heykeline ne acayip tekliflerde bulunduğunu; Giralda'nın bunları nasıl kabul ettiğini; yine bir gün, Don Juan'ın sıcak rüzgârlar altında, Guadalquivir Nehri'nin sol yakasında dolaşırken, nehrin karşı yakasında sigarasını tütüren bir adamdan –ki bu adam şeytanın vücut bulmuş halinden başka bir şey değildir– nasıl ateş istediğini ve onun da nehrin karşı yakasından kolunu uzatarak yakması için sigarasını verişini; artık hiçbir uyarıya kulak asmayacak kadar duygusuzlaşmış olan Don Juan'ın da sigarasını hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden yakışını anlatır size.

Her bir Don Juan'ın hata ve suç payını ayrı ayrı vermeye çalıştım. Başka türlü bir yol bulunmadığı için, kahramanım Don Juan de Marana'nın zaman aşımından ötürü Don Juan de Tenorio'ya (kendisi Molière ve Mozart'ın büyük eserleri sayesinde oldukça tanınır) atfedilmemiş maceralarını anlatmaya uğraştım.

Kont Don Carlos de Marana, Sevilla'nın gördüğü en zengin, en saygıdeğer toprak sahiplerinden biriydi. Doğumu müjdelenmişti ve ayaklanan Mağriplilere karşı verilen savaşta atalarından gelen cesareti kaybetmediğini kanıtlamıştı. Alpuxarre'ları yola getirdikten sonra, yüzünde bir bıçak yarası, yanında hainlerin elinden alıp daha sonra vaftiz ettirerek kârlı bir şekilde Hristiyan evlerine sattığı çok sayıda çocukla döndü Sevilla'ya. Yüzünün şeklini hiç bozmamış olan bu yaralar, tüm taliplerinin arasında onu seçen soylu bir aile kızının gönlünü çalmasına engel olmadı. Bu evlilikten, bir kısmı peş peşe evlenen, bir kısmı da din yoluna giren kızları oldu. Don Carlos de Marana soylu isminin başka bir akrabaya geçmeyeceğini ona müjdeleyerek sevince boğan erkek evlat haberini aldığıında, soyunu devam ettirecek bir oğlu olmayışından dolayı umutsuzluğa düşmekteydi.

Çok istenen bu çocuk, hikâyenin kahramanı Don Juan, bu soylu adın ve büyük mirasın tek vârisine yakışacak şekilde şımartıldı. Daha çocukken bile neredeyse davranışlarının efendisiydi. Babasının sarayında hiç kimse ona karşı gelme cüretini gösteremiyordu. Ancak annesi onun tıpkı kendisi gibi dindar olmasını istiyordu. Okşamalar ve şekerlemelerle çocuğa ilahileri, tespih dualarını ve nihayetinde tüm zorunlu ve zorunlu olmayan duaları öğretiyor, onu efsaneyi okuyarak uyutuyordu. Diğer taraftan babası ona Cid'in ve Bernard del Carpio'nun hikâyelerini öğretiyor, Mağrip ayaklanmasını anlatıyor ve bahçenin sonundaki, kendi yaptırmış olduğu Mağripli giysileri giymiş bir mankene karşı bütün gün cirit, ok atmaya ve arkebüz ile ateş etmeye cesaretlendiriyordu onu. Marana Kontesi'nin ibadet odasında, araftaki işkencelerin resmedildiği, Morales usulü yabani ve ruhsuz bir tablo vardı. Ressamın aklına gelebilmiş tüm işkenceler öyle bir gerçeklikle tasvir edilmişti ki, engizisyon işkencecisi bile

onda bir kusur bulamazdı. araftaki ruhlar, tepesinde açıklık bulunan bir mağaradaydı. Bu açıklığın kenarında, çilesini doldurmuş bir ruha elini uzatan bir melek ve onun hemen yanında da, respih tutan ellerini birleştirmiş, huşu içinde dua eder görünen yaşlı bir adam vardı. Bu adam, Huesca'da bir kilise için yaptırılan bu tablonun başışçısıydı. Ayaklanma sırasında Mağripliler şehri ateşe verdiler, kilise harap oldu, ancak mucize eseri tablo tek bir çizik bile almadı. Marana Kontu da eşinin odasını süslemesi için onu evine getirdi. Küçük Don Juan, annesinin odasına her girişinde onu hem ürküten hem de büyüleyen bu tablonun önünde saatlerce kalırdı. Özellikle de demir kancalarla her bir yanından yakıcı korların üzerine asılmış ve iç organları bir yılan tarafından kemirilen adamdan gözlerini ayıramazdı. Gözlerini acıyla mağaranın tepesindeki açıklığa çevirmiş bu zavallı, kendisini acılardan kurtarması için başışçıya yalvarır gibi görünüyordu. Kontes, oğluna bu talihsiz adamın kutsal metinleri iyi bilmediğini, bir rahiple alay ettiğini ya da kiliseye gitmediğini ve bu yüzden bunca acıya katlandığını söylemeyi asla ihmal etmezdi. Cennete doğru havalanmış ruh ise, Marana ailesinin –elbette az çok günahı olan– bir büyüğüdü. Ancak Kont onun için dua etmiş, ateş ve azaptan onu kurtarmak için kiliseye büyük yardımlarda bulunmuş ve nihayetinde atasının ruhunu arafta çok sıkıntılar çekmeden cennete gönderme mutluluğuna erişmişti.

“Bununla birlikte,” diyordu Kontes, “ruhumun azaptan kurtulması için ayınler yaptırılmazsan belki ben de milyonlarca yıl arafta kalacağım. İnsanın onu besleyen annesini böyle acılar içinde bırakması ne büyük bir kötülük olurdu.”

Bunun üzerine çocuk ağlamaya başlar, cebindeki üç beş kuruşu da arafta kalmış ruhlar için elinde kumbarası ile sadaka toplayan ilk adama verirdi.

Babasının odasına girdiğinde ise arkebüz mermileri yüzünden biçimi bozulmuş zırhların, Almeria saldırısında Marana Kontu'nun taktığı ve bir Müslüman baltasının keskin ucunun izini taşıyan bir kaskın, okların, Mağrip kılıçlarının ve hainlerden alınmış sancakların burayı süslediği görülürdü.

“Bu palayı, canını almadan önce bana bununla üç defa vuran Vejer kadısından aldım.” derdi Kont. “Bu sancağı Elvire isyancıları taşıyordu; bir Hristiyan köyünü yağmaladılar. Yirmi askerle oraya gittim. Sancağı almak için dört sefer muharebelerinin içine girmeye çalıştım, dördünde de geri püskürtüldüm. Beşinci sefer istavroz çıkarıp ‘Aziz Jacques!’ diye bağırdım ve kâfirlerin saflarını yerle bir ettim. Silahlarımın altındaki şu altın çanağı görüyor musun? Onu da Mağriplilerden biri, büyük korkular saldığı bir kiliseden çalmıştı. Atları mihrabın üstünde arpa yedi, askerleri azizlerin kemiklerini sağa sola saçtı. Adam bu çanağı soğuk şerbet içmek için kullanıyordu. Tam kutsal kadehi ağzına götürürken çadırında yakaladım onu. İçki daha boğazındaydı, ‘Allah!’ diyemeden, bu güzel kılıçla yardım köpeğın kel kafasını, dişlerine kadar girdi ucu. Bu kutsal intikamı hatırlatması için, kral silahlarıma çanak arması eklememe izin verdi. Bu hikâyeyi sana, sen de çocuklarına anlat diye anlatıyorum. Senin armalarının, tabloda gördüğün dedeleri Don Diego'nun armalarından neden tamamen farklı olduğunu onlar da bilsinler.”

Böylece, çocuk savaş ve sofuluk arasında gidip geliyor, vakitini tahtadan küçük haçlar yapmakla ya da yine tahtadan yapılmış bir kılıç kuşanarak, görünüşünü Mağriplilerin sarıklı başına benzettiğı balkabaklarına karşı bostanlıkta kılıç talimleri yapmakla geçiriyordu.

On sekizine geldiğinde kötü Latince konuşuyor, ayinlerde hizmet veriyor, meç kuşanıyor ve Cid'in yapamadığı kadar us-

talıkla, çift el kılıç kullanıyordu. Babası bir Marana malikâne- si asilzadesinin daha başka yetenekler de edinmesi gerektiğini düşünerek onu Salamanka'ya göndermeye karar verdi. Hemen seyahat hazırlıkları yapıldı. Annesi ona güç tespihleri, muskalar ve kutsanmış madalyonlar verdi. Dünyanın bin bir türlü haline karşı yardım duaları öğretti. Don Carlos ise, sapı ailesinin arması ile işlenmiş, gümüş kakmalı bir kılıç verdi oğluna ve şöyle dedi:

“Soylu bir erkek için en önemli şeyin onuru olduğunu hatırla. Senin onurun Marana ailesinin onurudur. Onuruna leke sürülmesindense bu evin son erkeği ölsün daha iyi! Bu kılıcı al! Sana saldırırlarsa o seni koruyacaktır. Kılıcını ilk çeken asla sen olma, ama atalarının kazanmadan ve intikamlarını almadan kılıçlarını kınlarına sokmadıklarını da unutma!”

İşte böylece, Marana ailesinin son veliahdı, ruhani ve dünyevi silahlarını kuşanmış bir halde atına atladı ve baba ocağından ayrıldı.

Salamanka Üniversitesi'nin en ihtişamlı dönemiydi. Okulun hiçbir zaman o kadar çok öğrencisi ve hiçbir zaman o denli bilgin hocaları olmamıştı. Ancak burjuvalar, şehirlerinde yaşayan, daha doğrusu hüküm süren bu iflah olmaz gençliğin saygısızlıklarından da hiç bu kadar çekmemişlerdi. Serenatlar, patırtılı konserler, geceleri ise her türden gürültü... İşte, günlük yaşamları böyleydi. Bu tekdüzeliği bazen kadın ya da kız kaçırmalar, hırsızlıklar, kavgalar bozardı. Salamanka'ya varan Don Juan, ilk günlerini babasının arkadaşlarına yazmış olduğu tavsiye mektuplarını vermekle, hocalarını ziyaret etmekle, kiliseleri dolaşmakla ve oradaki kutsal emanetleri ziyaret etmekle geçirdi. Babasının isteği üzerine yüklü bir miktar parayı fakir öğrencilere dağıtmak üzere hocalardan birine verdi. Bu cömertlik ona büyük bir başarı kazandı ve birçok arkadaş edindi.